

ԱՏԵԼԵՈՐԴԸ ԵՎ ԿՐԻ

No. 145

Łódź, środa, 24 czerwca 1931 r.

השָׁר יְהוּדָה

דלאן מיטנשאָד ט' פֿמוּ פרץַ

No. 145

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71

הובערם מאראטאריזם-פלאו וואל איזסהיילען דעם איצטיגען ווירטשאפטליךן להריזיס

איסלענדישע פערז דארטיערטער

וְאֶרְדָּשָׁ, 23. מִלְּמַלְיָגָע, וְעַלְכָּעַ הַאֲבָעָן בֵּין אַיִצָּת
עַלְכָּעַ וְעַטְבָּעַנְתָּן דֵּי יְשֻׁוָּה אָוֹן וְעַטְבָּעַנְתָּן
בְּגַעַן אֵגְבָּעַנְתָּן דֵּי עַפְאָכָע אָזְנָי וְיִדְשָׁפְטָלְכָעַנְתָּן לְעַבְעָן.
אַיִזְנָי דֵּי בְּעַרְלָנְגָעַנְתָּן בְּפַעְזָוָעַ הַאֲטָה רְעָגְרָאָט אַזְיָה
דַּעַם הַבְּעַעַד-פְּאַרְשָׁלָאָג אַזְנָי אַיִבְגָּעַז וְעַרְטָפְאַרְיָעַן
זְוַעַן גַּעַשְׁטִיבָעַן מִיטָּפְרָצִיגָעַ פְּוֹגְקָטָעַן.
לְאַבְדָּאָן, 23. (ס. טעל). דֵּי הַיְגָעַ פְּדָעַע

סאו' עטישע קניות איז אויבערשלזען

האט אפעלירט זו פראנקנרייך כדי צו געפֿינן זו געמְיעַך ווירקליכס וועדגן, וועא ענגלנד לידען פִּינְגְּ מֵרָי ליאן פונט שטפלינג. אַפְּפֶל טראָץ דעם איזו די רַעֲגִינְגְּ גענְיגְט דעם פרַעַיְקַעט אַגְּזִינְגְּהַמְּעָן.

קאמט איזו ייְזָרְעָלְהָן, 23 (טַעַלְעַטְקָנוֹנִישׁ) די הַזְּמַעְתָּר אַרְבִּיטָוּס ווּצְטָדוּרְפָּעָן אַפְּאַר חַרְשִׁים. אַין פְּעַיְלְיוֹף זָוְן די לַעֲצַטְעַזְעַן גַּפְשָׁלָאַסְעַן אַבָּן, "פְּאַקְּסִיּוֹן" האט אַין די לַעֲצַטְעַזְעַן טַעַג גַּפְשָׁלָאַסְעַן אַבָּן, דָּרְכְּבָּן רַאֲדָאְגָּן אַךְ רַעֲדוּ וְעוֹגָעָן דָּרְאַרְאַפְּאַזְעַיְישָׂר אַפְּמַאְר מִיסְמַר דָּצָר סָאוּוּעַטְקִישָׂר פְּרַטְרַעַטְרַשְׂאַפְּט פָּוּן די הַיְּסָדְם בִּילְבָּאָרָק לְאַוְרָז אַזְוְן אַפְּאַזְעַיְישָׂר.

32 קאמבייסטן און 5 סאציאלייטן וולפאווייל האומשן פורוואזי

ווערטס וואיעוואדע
ו א ד ש א 23 (טעלעפאניש פון אונזער קא.
ווערטס וואיעוואדע
ו א ד ש א 23 (טעלעפאניש פון אונזער קא.
ווערטס וואיעוואדע
ו א ד ש א 23 (טעלעפאניש פון אונזער קא.

בטרמיי 12 יודישע ארכיוווערטער זונדער זונדער זונדער

יברנשטיין, דוד, מילון האנגלית-הברית, תרגום ועורך: ירושלים, 1950.

ציטרונייש. גער האכען אַ גִּזְוָאַלְדִּיגַּע פָּנִיק.

וְיַעֲשֵׂה יְהוָה כָּל-אֲשֶׁר-בָּרָא בְּרָא

לְאַזְנוֹ לְאַזְנוֹ כָּאַזְנוֹ
(פּוֹזֶן דָעֵר הַיִם בַּיְעֹרְיוֹן שְׁסָפָא)

די טיפטרוי ערב בעז הי נטער בעז.

ג. ע. ח'ר' שרה אשת ר' משה חיים ז"ל ר' אלבערט פ' פשעדיוארש

**די לוי קומט פאר היינט, מיטוואר, דעם 24-טעוּד. ת. 1 א זיינער בײַטאג פֿוֹן טרוּיעָר-הֶזְזִין, זשעלאָנָא⁴⁷, וועגענוּ וואָם עַם
טִילָעַן מֵיט אַיז נְרוּזִים צָעֵר
די מִיפְּטָרוּ יְעָרָנְדָע הַנְּטָעָרְבָּלִיבְּעָנָע.**

אַפְגָנִשָּׁאָפֶת „נוֹמָרָס קְלָאוֹזָס“ אֵין לְשָׁפֵשׂ אֲנוֹנוֹוּסְדָּיזְעָט

ר' יוג'ע, (יט"א) דער קאמפ פיז דער יודישער אין פון די זונדרוטס קלארוזטס אין פון זונדרוטס קלארוזטס גאנגעזומען דעם געועז-פרײַזעקס מינדרערהייט געגען זעם, נומערוטס קלארוזטס אין פון זונדרוטס קלארוזטס איזן ערערענונגערן, ווועלכער שאלט אפ אלע ערערענונגערן, ווואס דער אוניוועדריזעט האט גע-לעישען אוניוועדריזעט האט ערערענונגערן, ווואס דער אוניוועדריזעט האט גע-אהן שם בעגרערענונגערן.

אל געמיינע אוֹו יְוָדִישׁ עַמִּיגְרָאצִיעַ אוֹו רַעֲמִיגְרָאצִיעַ פֿוֹ אַרגְעַבְטִינֶעַ

פָּסָח-שָׁאַמְעֵן אִיז דָּעֶר בּוֹרָאָפָעָשְׂטָעָר סִינָאנָגָע

בּוֹדָאָפָעָשָׂט. (יט'א) דִּי לֹוִיה פָּנוּ גַּמְנַן טַאגַּ – רַעֲגִירָגַּן אַיז גַּעֲוָעַן רַעֲפָרְעָזְנָטְרִים דָּוְרָה אַסְפָּעַ –
לְכַטַּ, דָּעַם צְוִיְּוִיטְפָּעָן קְרָבָן פָּנוּ דִּישָׁאַמְעֵן דִּיעַלְפָעָן דְּלַעֲלָבָטָן. דִּי קְהַלְהַפְּעָל וּלְאַלְתָּגָבָן אַיז אַלְלַעַ –
בִּיכְרַעַן גַּאנְגַּן שְׂוִיאַרְקָעַן אַיז צְוִיְּשָׁעַן יְדוֹפָן.

**אַמְפָאָוָאנְטָעָ לְוִיהָ פָּאָ כְּרָבִי פָּאָ דִּי אַנְטִיסְעָמִיטִישׁ
פָּסְחַ-שָׁאַסְעַ אֵיזֶ דְּעֵר בּוֹדָא פְּעַשְׁטָעָר סִינָאנָגָע**

ערען-אויפנאמט פאר פונלאווע

פָּאַרְדִּיז, (יט'א) דֶּצֶר קָמִינְתַּס פָּאַרְדִּין אַיְדִּי. אַוְיֵף דָּעַ אַיְתָרְבָּזְיָאָנָלְפָר קָאַלְאָגָאַלְפָר אַפְּטִילְוָנוּגָעָן פָּוֹן קָרְבָּעָן דָּעַר פָּאַלְצִיכְיָאָנָלְפָר אַוְיֵיסְטָהָלְגָוּגָן בִּים פָּרָנְצְזְיוּזִישָׁן קָרְזְהָסִיד אַדְּגָוּתָן אַיְן דִּי פָּלָעָג אַפְּיַעַלְכְּבָעָ עַהֲרָעָן אַיְתָרְבָּזְיָאָנָלְפָר פָּאַרְדִּעם פָּרָנְצְזְיוּזִישָׁן פָּאַלְצִיכְיָאָנָלְפָר אַנְגָּלְפָר מַנְגָּרְפָּאַלְפָר אַפְּטִילְוָנוּגָעָן פָּוֹן דָּעַר פָּאַלְצִיכְיָאָנָלְפָר קָוְמָעָנָם הָבָעָן גַּעַלְאָלְטָהָעָן דָּעַר אַבְּיַנְיָעָר דִּיר גְּרָאָסָה קָאָן אַנְגָּלְפָר סָמְמוּלָעָ שְׂמָעָן.

וַיַּעֲנֶה הָלֹעֵנְכָרִי צָלָעֵרִישׁוּ דַעַמָּאָנְסְטָרָאַצְיָעַם
גַעַנְעַי דֵי רַאַטְשִׁילְדָהּ

בּוֹלְגָרִישׁ פֿינָא
אַפְנֵזָהָוָם אַוְיסָצָהָלָעָן רַעֲנִירָוָן

סָאַפְּיָא. (יט"א) דָאַס פֿינָאַצְ-מִינִיסְטֶדְיוֹם
הָאָתָן זַיְר אַפְגָוּזָהָנָט אַוְיסָצָהָלָעָן דָעַם יְדִישָׂעָן צַעַן
כְּדָאַל-קָאנְסִיסְטָאַצְיָהָם דִי טֻמָּעָן פֿוֹ אַהֲלָבָעָן מַלְ—
בְּגַעַן פֿוֹן דָעַר עַפְגָוְתְּלִיכְעָלָר דָה. אַבְעַד זַיְר
קְדִיזְצְלָעָד הָאָבָעָן זַאָה פְּרָאַבְּרִיט אַפְהָהָלָעָן דִי
פְּעַדְזָאַמְלוֹג, אַדְעַד לְפָחוֹת נִישְׁסָאַגְּנוֹרִיעָשׁ דָעַר
בְּגַעַן זַיְר וְאַמְעָן פֿוֹן דָעַר פְּדָאַצְזְיוֹשָׂעָר רַעֲנִירָוָן
בְּעַשְׁטַעַטְגָּוָט.

אורשטיידר פאל איז שטודט איז

ז' שטפּוֹ פָּאָרְן קְרוֹן שְׁעַנְדִּין עַזְלֵג
יְזִידִישָׂן בֵּית-עוֹלָם אֵין פְּרָאנְקְרִיךְ
פְּאָרְדִּיךְ, (יט'א) פָּוֹן דָּעַ שְׁמַטָּה רְאוּבְּנוּוֹילְאַצְּ
אֵין פְּלָאָס וּוּעָרֶת מִינְגַּעַטְיִילֶט וּוּעֲגָעֶן דָּעַם עַרְשִׁי
טַעַן פָּאָל פָּוֹן שְׁעַנְדִּין אֵי יְזִידִישָׂן בֵּית-עוֹלָם אֵין
פְּרָאנְקְרִיךְ, אָוִיף דָּעַם אַרְטִיגְעָן הִיסְטָאָרְשָׁעַן יְהִידִּי
שְׁעַן בֵּית-עוֹלָם הַאֲבָעָן כּוּלְיָגָאנָעָס אַיְמָגְלָעוֹוֹרָפָעָן
אָוֹן צּוּבָּרָאכְעָן 20 מִצְבָּתָה. דִּי וְאַבְּדָאַלְעָן זְעַנְעָן נִישְׁטָ
עַנְטְּדָעַקְטָ גַּוּוֹאָרָעָן.

ערען-אוּפְנַאַמָּשׁ פָּאָר פָּנְלַעֲוָעָס

פָּאַלְיוֹן, (יט'א) דער קאמיטעט פָּאַרְזִין אֲאַרְזִין
פָּאוֹוִילִיאָן אוֹרֵף דער אַיְבָּוּטָן נַאֲצִינָן אַלְעָד קֶאָלָגָנִיאָל
אוֹיְשָׁטָטָלְוָהָג בַּיּוֹם פָּדָאנְגְּצִיּוֹשָׁפָּן קְרוֹן-הִיסְּדָד אֲדָר
דַּעַנְתִּים אַיִּין דַּיְאַזְגֵּג אֲפִיעַרְלְכָבָע עַחֲרַע-אֲזִיפְנָאָהָמָע
פָּאַר דַּעַם פָּדָאנְגְּצִיּוֹשָׁפָּן פָּאַלְיְקְטָקָעָר אָוֹן גַּלְעָהָרָ
שָׁעַן פָּאֹל פָּעַלְעָוָעָו, וּוּלְכָבָר אַיִּין, וּוּ בְּעַקְאָגָטָן, גַּעַד
וּוּזָן פָּרָעָמִיּוֹ-מִיְּסָטָפָר פָּוֹן פָּדָאנְגְּצִיּוֹשָׁפָּן קָאָ
בִּיגַעַט אַיִּין 1917. בַּעַת עַס אַיִּין פָּאַרְעָפָעַטָּמְלִיכָּת
גַּעַוְאָדָעָן דַּי בָּאַלְפָהָר-דַּעַקְלָאַרְאָצָעָיָן, וּוּלְכָבָע עַר הַאָשָׁ
דָּאָן אַיִּין זָמָעָן פָּוֹן פָּדָאנְגְּצִיּוֹשָׁפָּן דַּעַגְּרִוְנָג
בְּעַשְׂטָעַגְתָּן.

בְּלָגָרִישׁ פִּינָּאָצֶ-מִינִיסְטָעָרִיזֶם

ס א פ' א. (ט"א) דאס פינאנץ-מיגיסטע-ווערט, האס זיך אפגעונגט אויסצראַהעלען דעם יזידישען צען דעם אפזאג מאָלטיזוּריט דאס פינאנץ-מיגיסטע-ווערט, מיט פיבאנציגיעלע שוועריגקייטען, וואָס זענען ענט-בראָל-קאנטיסטער-ווערט, פון אַ האַבלען מייל-יאָן לעוואֹ (איינערד 750 גזְל. פֿינְט), ועלכע דאס שטאגען אין צוֹזעמאַבעהאנָג מיט די פֿאַרְשְׁטַעְתָּה הענד-ז-בִּילְדוֹגְס-מִינְסְּטֶרְעִים האָט בעשטעטמאָג אין דִּראָה-פֿאַרְלְאַפְּמַעְטְּסָדָה-וּהַלְּעָן אין בְּגַלְגָּלָעָן.

אָדָע נְהַמֵּאל פָּאָר כֹּוֹאִידֶזְשִׁי כֹּוֹצְאִי

ר' ים, (יט'א) אין דעת ש' אט וויסענצעא, אין גושטעלט דז גראיסע פאמיראטישע פודינגעטען, וועלכער לאידיזשי ליזאנטי, דעת ערשותאלגעער יידיש-איטאַלעיגשע שטאטסמאן האט זעינדרעט זיביג עידשטע אין איטאַלען קאָפּעַדְטִוּן און פון די גראוטע איטאַלעיגשע פאמיראטען, דען- פאלקס-בענק, און פֿאָרגעקּומען די פֿיַעדְלִיכּען עונט הילונג פון זיין דענ侃מל, וואָס און אויסיג פֿוּהַרְט געווארען דוחכין איטאַלעיגשען סקופּטָאָר ערסטאָ נולֵי. אין גאמען פון דעד זעינרגונג האט גערעדט דען געו. פֿינְגְּזְמִיבִּיסְטְּרִי ליזאנט שילער אל- בעטה דע טעפּאנֵג. אין זיין דעד האט ער פֿאָר-

דער פּוֹרְלִישָׁן שַׂטְעָרֶן

סְבִּיסָאַנְגִּיאַבְּעַלְעָרְ רַאֲמַנְדְּ סְוֹ דַעַם וּוְעַלְטְּ-קְרִיגְ

פערשטעט האט דיאן אונד אויסגעצייכענט, אונז וועט קרי
בעם וועגן ערעם אונד פערט נישט א פילס טוּן...
מארטא האט דעדלאגנט קאווע.
מארטימען האט פערליךעט אונז אונסגעצייכען
מיינע פניזיט, אונז מארטימען האט זיך אל גען.
ויזונ, אלל א קליגער, שיין-ענטווקעלטש מענטש.
טע ציגאָר, וואָס האָרְדַּה האט איהם צוּבְּרָאָגָעָן.
חארִי האט זיך אוניגעשטעלט:
— ענטשוליליגט מיר, איך מוו אַיִינְבְּלִיקָעַן
איין קאנְבְּיָעַט, כרי צוּעהָן, ווי אַזְׂוֵי מאַיְתָּא האט
געמאָכָן אלְּלָן גרייט פֿאָרְדַּי גַּעֲסָט.

מִתְּסִימָפֶר זַעֲמָת יְהִי אַיִלְגָּהָבֵעַ חִיכָּבֶן נָא
אַיִלָּם, אָזֶן אֶת זָגֶגֶשׁוֹן, אַיִלְמָרְגִּיבְּקָנְדְגֶן דָּעַט קָאָר
נִיאָק : — זַעֲמָה גַּמְתָּה אַיִלָּה גַּעַת מִיט אַיִיךְ !
הָאָרִי הַאָתָּה דְּאַיִלְפְּהָלָלָת, אָז דָּעַר גַּאֲסָט וְיִלְלָא
אַיִלָּם נִישְׁתַּחַת אַפְּלָאָזְעָן פָּוָן וְיִהְ, אָזֶן פָּדַה הַאָתָּה פְּלָוְצִים
בְּפַשְׁלָאָסְפָּן : « פָּאַרְוָוָאָס וְאָל אַיִלָּה נִישְׁתַּטְלָעָפָּא
בִּידְרָעָן אָזֶן וְיִזְן אַנוּרְוָעְזְהִיתִים ? »
דָּאָס אַרְיוֹסְדָּעָן עַלְתָּסָן, וְאָלָט דָּהָן בֵּי קִידְרָן
נְעַם נִישְׁתַּחַת גַּעֲדָרְטָן אַרְיוֹסְדָּעָן קִינְיָן חָשָׁד.
אוֹבֵב דִּי הַלְּיָה וּוּעַט הַגְּמָעָן שְׁנָעָל, וּוּעַט מְאָרָא
תִּימְעָר וּוּרְעָן אַרְעָטְטִירָט, אָזֶן דִּי אַיְבָּרְגִּעָּע אַיְבָּגָע
לְהַעֲנָטָע וּוּלְעָן אַיִלָּה מְמִילָא אַיִלְנוּפָלָעָן אַיִלָּה
לְהַלְלָא ?

מארטימער האט פערוואָרפֿען דעם קאָפּ מאַכְּבָּנְדִּיגּ מיט די הענד, האט ער זיך פִּינְגָּנְדֶּרְגָּעַ לאַכְּבָּט : דאס איז אַסְׂדֵּן פְּרִיבּוֹד ! אַ פְּרָאָפּעַס יָאנְצָלְעַדְךָ סָד ! ..
עַטְוֹאָס שְׁטַילְעַר אֲבָעֵי האט פַּר צָאוֹגְבָּעָן :
— צְוִישָׁען אָנוֹן זָאל עַס בְּלִיבְעָן ... וְזָס וְזָעַם
בִּיגְעָר מִיד וּעַלְעָן רְעַדְעָן וּוְעַגְעָן דָּעַם קְרִיוֹנְפְּרִיבָּעָן,
אֶלְעָן בעַסְעָר וּפְשָׁט זַיְן ! סְצִיאָן דְּעַדְפָּאָר, וַיְהִי מִינְזָע
חוּבָּרִים טֻנְגָּהָן שְׁוִין קָזְזִי אָזִיר, אָזִיךְ פְּלָעָנָאָכְיָה
לְעַסְגָּה דִּי אַרְבִּיתָה ... דִּי דְּקִילְעַעַן עַס מִיט דָעַם
פְּרִיעָרְגְּלִיכְעָן רַיְץ פּוֹן נָאָרְלְדִּין. זָלְפָּעַן זַיְמָיָה
בעַנְצָוֹן אָזְזָבְּדָה וְוִילְגָּזְדָּן ... אַיְהָר פְּאַרְשְׁבָּעָטָה בְּבָבָּ

— אין פערשטעה וגאָרבייטש...
זאָהרי הײַם זיך געאיילט צו ענטפּּֿעָן, אז אָל
(פּֿאָרְטּ זעַפְּגָּזְבּוֹגּ קּוֹמֶטּ).
בעלמאָרְדּ ?

מארטימץ' האט ארייבערבעפיהרט דעם שמצעס אונדאנדעט טעמא, אבאי' האט נישט גען לאט פערגוטסן זיין פליקטען אודרכידינגענדען באלק צערידן, בעט זי האט עערעדט מיטין קאפעטיאן שטרען אונז ווי זי איז געווען איבערדאשט פון דער מורה זיין געדענק האט געמאטערט אומקלאָדען חדשין.

הוּא גָּמְלֵךְ שָׂעֵךְ, וְוּסַם הָאָטָם זֶה אִיסְגָּמָעָה לְהַלְלָתָם
דָּפֶר טַבְעַצְמָנִים אֹוְיְגָעַן... נָוְעַלְדָּין הָאָט זֶה
מְזֻהָּה גְּזֻעוּעַן פָּאָר הָאַיִינִין אָז מַארְטִימָעַר הָאָט אָז
אַגְּנוּעַוְאַדְעַעַן אֲפֹחַד... זֶה הָאָט אַלְאָ, מָוֵר
אַיְהָר אַגְּנוּעַוְאַדְעַעַן אֲפֹחַד... זֶה הָאָט אַלְאָ, מָוֵר
גַּעַזְאַתְּסָטָם אֵי פָאָר שְׁפַרְעַבְגָּן אֵי פָאָר מַארְטִימָעַר
גַּעַזְאַתְּסָטָם גַּעַזְאַתְּסָטָם.

שוויגען געווארען, אויזשעפטשענידיג : "אריך, אויך צופֿן
האָבּ מַוְרָא, אָנָּא אַיִּחָה אַבָּבּ שְׂוִין אָזֶן אָזֶן צְוִילָה
געָזָגָן?" ..
בָּאָה דַעַם הַאָטּ שְׂוִין וְאָרִים בְּלֵיק אָזֶן
וַיַּלְעַל בִּישְׁתּ פְּרַלְאָזּ מַאֲרִיטִימְעִירִס פְּנִים.
צָר הַאָטּ אַזְּפִּמְמָדְקָוּם שְׁתְּחִידִירִס דִי אַלְפּ גַּעַנְגַּעַן
וַיַּכְסֵס-צְגָגָן וַיַּבַּע : דִי נַהֲעַנְטָאָוְעַקְעַשְׁתָּלְעַל
אוֹיגָעַן, וְאָסּ וְעַדְעַן שְׁטָאָרָק פְּרַגְּרוֹעָסְטָרַט גַּעַוְאָרָעַן
דָּרָהָן דִי דִּיקָע אָזְּגָעַגְּלָעַזְרָעַ, וְאָסּ אָזֶן פְּרַשְׁתָּעַל
וַיַּבַּע, דַעַם צִינִישָׁעַן מַזְלָעַ, וְאָסּ אָזֶן חַוְיכָעַן שְׁטַרְעַעַן
גַּעַוְעַן דָּרָהָן גַּרְאָבָעַן וְאָגָעָסּ, דַעַם חַוְיכָעַן שְׁטַרְעַעַן
וְאָסּ דָּרָהָן קָאָפִיטְמָן ...

**פאלטישען ליטרַגען פֿוֹז צִוָּן. בְּעוֹרְעָבָן
זָאַל טִילּוֹוִיֶּן אֲרִיבְעַגְעַפְיהָרֶט וּוּרְעַזְוּ קִיְּין אַמְּעָרִיקָא**

וועי שטעלען זיך פאר די אַמְּעוֹרִיכָּן-עֶד צִוְּנִיסְטָעֵן דַּי צְוָקוֹפְּטִיגָּע לִיטָּנוּג. — בעצי הונגע צום רעוויזיאנים. —

פראנץ פון דער יידישפער אגנצען. — בעז'יזונג זען ענגלאנד אויז זען דער אראפער-פראנץ.

אנוננארישער פארשטעעהער איז דער יוד. אגענץ

בּוֹדֶא פְּעֻלָּתָה, אֲנוֹיְזָרִיזַטְּסְפְּרָאָפָּה. דֵּי אַיְגָנָזְזָרְסְּפְּרָאָפָּה. אֲנוֹיְזָרִיזַטְּסְפְּרָאָפָּה. דֵּי אַיְגָנָזְזָרְסְּפְּרָאָפָּה.

אויסטערלישע טראנדיז אין א משפה

פאטר בעג'הט זעלבסטמאָרד אוּף דער חתונה פון זיינ
אונדזען אַלְרִיכֶן זוֹהָן מִיט זַיְן גַּשׁוּצְלִיכָּר טַאַכְטָעָר

ב' נספח מעריטש און אונצורייטש אונלאטען

הנוגה ייבא צויען ד' יודישע
כדור-אקטובו-שול אין אַיִ

ירוש לילם. (יט'א) די רגען זונגען האט אונגען
חויבען די בויארabiיטען פון דער יודישער לאנד
וירטשאפטליךעד שול אין משע פון דעם כהוועיד
פאנד. ווי בעקנות. שטאמט דער פאנד פון דער
צווהה פון יודיש-אינדרישען מלעגןער פרדרה. בי
די בויארabiיטען זונגען דערדייל בעשעטען 70
אדראונטיין אונגען גאנזונען אונגענטן

איך מארגען. וווען דיגולדסאן אין אונגעקמען
פון ווילען קיין ואלאושין אין שון אבעע געווען
זוי שפערע: מ' גאט זיך שייעז ווילענערין היה ביד
אייז פראדעיקמען באך פאָר דעם. ווי ס' איין דערהאל-
טטען געווואָרען זיזו דעפעשע.

פארליבט אין דער שייעז היה ביראויטש. מיט
געמאָט פון זיך וועיגע דעם, האט דיגולדסאן
וועלכער עז התאט אונגעקעיפט אונערוסטען ליבעס-
זיך איז האלן, אין אַערצעז ווילע אַדום איז דער
גילדן האט אונגעקעוואָרען זיזו זויב איז געשטאָרבען.
אַרדיסגעפאָהען מיט היה ביראויטש קיין ווילען.
עלשט נאך דיגולדסאן נְאָגֵישען פויט האט
זיך אַרײַסגעאגען זויאָניציג. זיך יונגער סטודנטן. וועל-

דער דורך אַרײַס געלבע אַז געקס-
צ'ווער משפחה דיגולדסאן קיין דוקשט.
דאָס איז געווען די שייעז ווילענערין היה ביד
ראָווען.

דיגולדסאן האט זיך פון ערישטען אונגענבליך
פארליבט אין דער שייעז היה ביראויטש. מיט
געמאָט פון זיך וועיגע דעם, האט דיגולדסאן
וועלכער עז התאט אונגעקעיפט אונערוסטען ליבעס-
זיך איז האלן, אין אַערצעז ווילע אַדום איז דער
גילדן האט אונגעקעוואָרען זיזו זויב איז געשטאָרבען.
אַרדיסגעפאָהען מיט היה ביראויטש קיין ווילען.
עלשט נאך דיגולדסאן נְאָגֵישען פויט האט
זיך אַרײַסגעאגען זויאָניציג. זיך יונגער סטודנטן. וועל-

מַפּוֹזֶר יִטְשָׁ, (יט'א) אַזְיִיף דָּרֶל לְעַצְפָּד וְצִוְּג
מַעֲזִוְתְּשִׁעְן שְׂטַאַטְדָּצָט אַיְזְ לְוִיטְזְן פָּאַרְשָׁלָג
אַטְמָאָן גָּאַלְדְּפָּרְגָּן, בְּעַשְׁלָאָסָעָן גְּזֻוְאָרְצָן אַגְּזָר
עַגְּלָמָן דִּי יַאֲטְקָעְדָּגָם אַוְיְפָן וְאַמְּעָן פָּוּן שְׁלָוּם אָש.

ג' אחר דיטשער "הילפּ"

ליבעוז מזרמן

סנסציונָן. עדאטִישׂרְ רַאמְאָן פָּן לַאֲדוֹןְ רַעְבָּן

אלין ואגן נישט וואס אירק האָט צו טון, האָט דער דעטשעט מַאְלָן דַּיְן
דַּעַטְעַקְטִינוּ אַוְיְנְפְּנֵעַגְט גַּעֲזָגָט, אַנְשָׁמָאָט מִיר זָאָר
לְעַן פְּאַקְעַן דַּעַם. פַּעַרְשָׁאַלְעַנְעַם נִידְעַנְבָּזְזָה הָאָט
עַד אָנוֹן דַּעַמְּקָרִישָׂת אָנוֹן אַנוֹזָעָז אַדְבִּיט אָנוֹ אַזְּצָז
קִיןְעָזָה גַּעֲבָעָה, אָוּ עַד זָוֵל זָוֵן אַזְּגָנְצָעָן אָבָּא
שְׁאַרְק בְּעַשְׁוּעוֹתָט, מִיר פְּאַהְעַרְעַן אִיצְּסָחָהִים.
הָעַדְגָּוִיג אָזָן נִישְׁתְּ וַיְסַעְנֵוּ וְאָסָעָר הָאָט אַגְּזָהָזְבָּעָן
אָזָן דַּעַרְהִים הָאָט אַזְּפָרְזָהָן אַזְּנָי שָׂוִין גַּעֲזָהָן אַזְּדָא.
וְאַזְּ גַּזְאָר גַּזְוֹזָן דַּעַמְּאַלְטָן וְעַזְּ דַּאְלָגָה הָאָט אַרְזִיסָּס
גַּעַרְופְּעַן דַּעַם דַּעַטְעַקְטִינוּ צָמָן גַּדְאָן הַאֲמָעָל.
הַוִּיסְטִישְׂלְדֶּגָן אָזָן דַּעַר גַּאֲזִיפָּע גַּעַשְׁכִּיטָע דַּעַר
מִיט וְאָסָעָר הָאָט נִישְׁתְּ בְּעַזְוֹעָן וְיַי גַּעַהְעָדָג אָבָּא
גַּטְדִּיבָּן וְסַפְּרוּתָן. אַרְגְּמָנָהָהָמְבָּדָגָן וְסַמְּאָלָן

— איזט איזן אלץ פערלידען, האט איזדא זיך געדאנקען זענגען געווען פערגומען מלט איזסאַרבײַדּ-פֿרִיחָוּעָן, אַנְשָׁמָּאָן וְאַם אַיךְ אַלְיָוּן בְּגַזְוּעוֹן דֵּאַמְּגַלְּקִילְבָּעָן, האבעז מיר דער געפְּרָעָנְגָת נַאֲךְ צַוְּנִי-קְאַמְּסִיסְטִירָהּן, כְּדֵי זֶה זֶה אַיְלָהָרְמָאַכְּעָסָן ?
— פֿאַרְדוֹאָס זֶה וְיִוְיטְרָעָדְגָעָר טַעַטְגִּיקְיָהּ.
— זֶה מִיר וְאַם אַיךְ גַּעַשְׁהָעָן ?
— נַיְעַנְבָּעָרָג האט אַינְנוּ אַפְּגַעַנְאָדָט אַון אַין שְׁרָעָקְלִיךְ, טְשָׁאָלִיל, דַּרְמוֹזְדָּאָךְ עַפְּסָסְטָן, כְּדֵי אַפְּצָחָדָאָטוּוּן סַאְבָּיוּן פְּונְדָּרְוָוְוִילְדָּעָרְבָּעָטָן.
— אַידָּא, טִיעָרָעָ, שְׁמַעְתָּ מִיר אַיזְטָ נִישְׁטָ אַין
דַּרְאַרְבִּיטָן, גַּעהְתָּ אַלְיָוּן אַין צְוִיְּטָעָן צִימָעָרָן
קָעָן אַוְיסְגַּשְׂרִיגָעָן.
— לִידְעָרְ וּוֹיסְ אַיךְ נִישְׁטָ. נַיְעַנְבָּרָג האט זֶה
אַיךְ וְעַל אַנְהָיְבָעָן צַוְּאַרְבִּיטָן. אַידָּא אַיךְ אַפְּרָ
צְוִוְּיָהָטְלָמָעָן אַרְזָהָוּתְוָהָעָן.
— צְהַוְּסָעָ מַהְנוֹגָמָעָן
דַּעַר פֿאַגְּעָקְסָעָן אַלְיָוּנָעָ אַזְגָּבָסָרָךְ, סַאְינוּ
נַאֲךְ צְבָנְיָהָן כְּלִילָהָן גַּרְלִילָהָן מִים זֶה גַּעַנְבָּרָג
צְבָנְיָהָן אַוְרָעָגָעָן גַּעַנְבָּרָגָעָן.

14

לִרְבָּנָן אֶלְעָזָר מַזְוָרָה

זאת ועתה קשוו ששהילן ערלי מים זיין גע-
ראלף ובען קומבל אוועק אין גאהענטען
צ'יקאמיסצ'אַרט, כדי זיך צו דערוויסען, צי
ו בישט אַמיינער פֿערהאַלעטען הוּא אָיו עַדשׂ מיט
פֿענְתְּאָנְגָּמִין גַּעֲשֵׁלֶג וְהַס אָיו גַּעֲזָרְעָן אַין
כָּעַ מִבְּרוּט צוֹרֵק פֿאַרגְּעָקְמָעָן פֿאַר דָּעַר טִיר
דראָגֵד קָאָפֵפּ. דָּאַס האָבָּעָן זי זיך זערוֹאָסְטּ
זַיְהָעָר אָיו נִישְׁתְּ פֿעַרְהָאַלְעָטָן גַּוּאוֹאָרָעָן, וְוַיְלִיל
זַיְהָעָר פֿאַרגְּעָקְמָעָן אַ קלִיּוּע אַוְאָגְסָפּּאָק, סָאיָן
פֿעַנְוּפְּגַעַשְׁטָעָלָט גַּוּאוֹאָרָעָן אַ פרָּהָמָאָקָל גַּעֲגָעָן
סִילְוָנָהָמָה אַין דָּעַר אוֹאָנְתָּהָרָע פֿאַר שְׁטָעָרָע
פֿעַנְוּפְּלִיכּוּ רָוה.

קָדוֹ אָךְ וַיְסַעְן גַּעֲגָעָן וְעַמְּעָן דָּעַר פֿרָאָפּּאָ
אַין צְבוֹנְיַיְגַעַשְׁטָעָלָט גַּעֲזָרְעָן?

דָּעַר וַיְסַחְרִידְעָנְדָעָר פֿאַלְצִיזְמָט הָאָם אַגְּגָעְזָקְוָת
ואַזְּגָדָעָשׂ דִּי צְוּוִי מְעוֹשָׁעָן, וְעַלְכָּבָד אַגְּטִידְרָעָסְטּ
זַיְהָאָזְגָּזָה שְׁפָרָקָמִיס אַזְגָּזָה נִישְׁטְבָּדְעָן

